

Handläggare
Jenny Österman
Telefon: 08-50836246**Till**
Kommunstyrelsen**Svar på remiss genom kontorsutlåtande
Förbättrad kontroll och uppföljning av privata
utförare i kommuner och regioner (Statskontoret
2025:7)**

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2025/743

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat remissen om ”Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner”. Förvaltningens synpunkter lämnas utifrån äldrenämndens uppdrag och ansvarsområde. På grund av kort svarstid lämnas svaret i form av kontorsutlåtande.

Statskontoret har på uppdrag av regeringen analyserat hur kommuner och regioner tillämpar kommunallagens (2017:725) bestämmelser om kontroll och uppföljning av privata utförare och hur ansvaret är fördelat mellan fullmäktige, styrelse och nämnder. Utredningen har analyserat om kommunallagen behöver ändras och om det behövs andra åtgärder för att förstärka kommunsektorns kontroll och uppföljning i syfte att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer och korruption.

I utredningsuppdraget ingick även att föreslå ändringar i kommunallagen och andra åtgärder som kan förbättra kommuners och regioners arbete med att kontrollera och följa upp privata utförare.

Utredningen gör bedömningen att kommunallagens bestämmelser om kommunsektorns kontroll och uppföljning har förutsättningar att fungera väl. Regelverket ger stöd för ett systematiskt arbete och ansvarsfördelningen är på det stora hela tydlig. Det finns enligt utredningen andra lagar och regler som till viss del begränsar kommuners och regioners möjligheter att kontrollera och följa upp privata utförare. Det gäller i första hand regelverket för sekretess, regelverket för upphandling och lagen om valfrihetssystem (LOV).

Utredningen bedömer att:

- Kommuner och regioner bör överväga om deras kontroll av privata utförare behöver prioriteras högre än i dag.
- Kompetensen för upphandling och avtalsuppföljning kan behöva stärkas lokalt.
- Uppföljning av privata utförare i större utsträckning inriktas på att upptäcka välfärdsbrott.

Utredningen föreslår att:

- Kommunallagen tydliggörs avseende styrelsens ansvar för uppsikt.
- Kommunallagen reglerar att styrelsen ska rapportera sin uppsikt till fullmäktige.
- Regeringen bör överväga att utreda behovet av att staten kompletterar kommunernas och regionernas granskning i syfte att motverka välfärdsbrott.
- Regeringen utreder vad som hindrar kommuner och regioner att polisanmäla välfärdsbrott.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag som tydliggör vikten av kommuners och regioners ansvar och behov av att prioritera kontroll och uppföljning i syfte att motverka välfärdsbrott.

Förvaltningen ser också positivt på att utredningen pekar på andra faktorer som påverkar kommuner och regioners möjlighet att få till stånd en tillräckligt effektiv kontroll och uppföljning utöver ändringar i kommunallagen. Utredningen gör bedömningen att kommunernas och regionernas egna insatser kombinerat med att staten på bästa sätt bidrar med sina resurser är avgörande för en god kontroll och uppföljning och att de därmed föreslår att regeringen utreder behovet av att staten kompletterar kommunernas och regionernas granskning i syfte att motverka välfärdsbrott.

Förvaltningen ser också positivt på att utredningen lyfter behovet av att säkerställa att kommunsektorn får bättre tillgång till information för en mer effektiv kontroll och uppföljning.

Utöver utredningens förslag vill förvaltningen lyfta behovet av utökat krav på revisorsplikt, registerkontroll samt vikten av att involvera privata utförare i syfte att minska möjligheten för oseriösa utförare att etablerar sig inom välfärdssektorn.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har skickat remissen om ”Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner” till äldrenämnden att besvara.

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, servicenämnden, socialnämnden, trafiknämnden, äldrenämnden samt Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Ärendet

Kommunallagen anger att kommuner och regioner ska kontrollera och följa upp verksamhet som de har lämnat över till privata utförare genom avtal.

Utredningens iakttagelser avseende hur kommuner och regioner tillämpar kommunallagens regler om kontroll och uppföljning av privata utförare visade att:

- Kommunallagen ger kommuner och regioner stöd för att arbeta systematiskt med kontroll och uppföljning för att motverka välfärdsbrott. Det är upp till varje kommun och region att närmare utforma sin kontroll och uppföljning samt att bestämma hur omfattande insatserna ska vara. De kan också anpassa insatserna till respektive verksamhet i hög grad.
- Syftet med kommuners och regioners kontroll och uppföljning av privata utförare framgår inte uttryckligen i kommunallagen men väl i förarbeten.
- Uppföljningen och kontrollen av privata utförare till stor del är en integrerad del av kommunernas och regionernas ordinarie processer för intern kontroll.
- Kommuner och regioner kan behöva överväga om insatserna för att motverka välfärdsbrott, oseriösa aktörer och korruption behöver prioriteras högre i arbetet med avtal, kontroll och uppföljning.
- Det finns skillnader i hur systematiskt och ändamålsenligt kommuner och regioner arbetar med kontroll och uppföljning. Organisationens storlek och hur stor andel verksamhet som bedrivs i privat regi kan förklara en del av skillnaderna i hur kommuner och regioner kontrollerar och följer upp privata utförare. De kommuner och regioner som har en stor andel utförare i privat regi är mer vana vid att hantera frågor om upphandling och avtalsuppföljning.
- Kommuner och regioner kan behöva lära sig mer om vad som är effektiv kontroll och uppföljning.
- Automatiska kontroller som signalerar felaktigheter och misstanke om brott har potential att effektivisera kontroll- och uppföljningsarbetet.
- De program som kommuner och regioner tar fram ofta har begränsad betydelse som styrmedel för hur de arbetar med kontroll och uppföljning av privata utförare och för arbetet mot välfärdsbrott. Programmen kan bidra till en mer strategisk och sammanhållen uppföljnings- och styrkedja om de

exempelvis används som underlag för prioriteringar och diskussioner eller bidrar till att få ihop olika processer.

Utredningen föreslår följande ändringar i syfte att motverka välfärdsbrottslighet, att:

- Kommunallagen tydliggörs avseende styrelsens ansvar för uppsikt.
- Kommunallagen reglerar att styrelsen ska rapportera sin uppsikt till fullmäktige.
- Regeringen bör överväga att utreda behovet av att staten kompletterar kommunernas och regionernas granskning i syfte att motverka välfärdsbrott.
- Regeringen utreder vad som hindrar kommuner och regioner att polisanmäla välfärdsbrott.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande äldreomsorgsfrågor. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 juli 2025. På grund av den korta svarstiden blir svaret ett kontorsutlåtande som anmäls för kännedom till äldrenämnden den 26 augusti 2025.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningens bedömning är att ärendet inte har någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. Att stärka arbetet med att förhindra välfärdsbrott gagnar alla, oavsett kön.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningens synpunkter lämnas utifrån äldrenämndens uppdrag och ansvarsområde. Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om förtydligande i kommunallagen som tydliggör kommuner och regioners ansvarområde avseende kontroll och uppföljning av privata utförare i syfte att förhindra och upptäcka välfärdsbrott.

Förvaltningen ställer sig positiv till att utredningen pekar på ett antal faktorer som skulle kunna bidra till kommuners och regioners förutsättningar till att minska välfärdsbrottsligheten. Det kan vara till stor hjälp för kommuner att strukturera upp arbetet med uppföljning i syfte att minska välfärdsbrottsligheten.

Förvaltningen ser också värdet av att utöka samarbetet med olika myndigheter så som Inspektionen för vård och omsorg (IVO), skatteverket, bolagsverket, ekobrottsmyndigheten och andra kommuner i syfte att samordna kontroll av privata utförare.

involvera privata utförare i syfte att motverka seriösa utförare etablerar sig inom välfärdssektorn.

En förändring av revisorskravet genomfördes år 2009 som innebar att revisionsplikten för mindre bolag avskaffades 2010. Syftet med denna förändring var att minska den administrativa bördan för mindre bolag. Detta är något som kan nyttjas ur ett välfärdsbrottsperspektiv. Därför infördes år 2024 krav på godkänd revisor för de utförare som finns i stadens valfrihetssystem för hemtjänst, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboende. Förvaltningens uppfattning är dock att det ska vara lagkrav på revisorsplikt för alla bolag som utför välfärdstjänster.

I promemorian Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (DS 2024:24) föreslås stärkt möjlighet att göra kontroll vid nyanställning. Förslaget omfattar dock inte befintlig personal.

Förvaltningens bedömning är att utförare av vård och omsorg på olika sätt kan utnyttjas av kunder, närstående och/eller personal. Det är därför viktigt att också involvera utförarna i arbetet med att motverka välfärdsbrott. Syftet med detta är att stödja och samverka med seriösa utförare men också att störa mindre seriösa utförare.

Förvaltningen överlämnar kontorsutlåtandet som svar på remissen.

Karin Bülow
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Jonna Hermansson
Avdelningschef
Äldreförvaltningen

Bilagor

Bilaga 1. Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Förvaltningschef	2025-06-19